

Вікторія Олександрівна Скакун,

кандидат біологічних наук, ст. викладач кафедри біології та здоров'я людини
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Україна
orcid.org/0000-0001-5161-123X, e-mail: skakun_vika@meta.ua

КІМНАТНЕ КВІТНИКАРСТВО: ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ

Анотація. Історія кімнатного квітництва бере початок із сивої давнини. Уже в давній Елладі до весняного свята Адоніса храми та будинки прикрашали як букетами польових квітів, так і квітами, вирощеними у вазонах. Зображення рослин у горщиках збереглися на стародавніх фресках. У Китаї понад тисячу років тому вже вміли вирощувати бонсаї. У старовинних рукописах описані способи вирощування в горщиках прямих рослин з насіння. Перший зимовий сад в Європі був створений у 13 столітті видатним садівником Альбертом Магнусом в честь прибуття в Кельн голландського короля Вільгельма. Незабаром зимові сади почали будувати всі європейські монархи. Такі сади стали називати оранжереями, оскільки найпоширенішими рослинами у них були апельсини. Спочатку оранжереї мали цілком утилітарне значення: там вирощували екзотичні фрукти і зберігали взимку тропічні рослини, які влітку прикрашали палацові сади. Перед ботаніками тих часів стояло завдання привозити з експедицій нові екзотичні види рослин. Це не тільки спонукало до відкриття нових видів рослин, але й сприяло розвитку природничих наук. З початком епохи великих географічних відкриттів у Європу потрапило безліч невідомих раніше видів екзотичних рослин, європейські ботаніки отримали можливість вивчити й описати нові види рослин. Наприкінці XVIII – на початку XIX століття стала популярною професія колектора – складальника невідомих науці рослин. Колектори подорожували різними місцезростаннями невідомих рослин та описували їх. Перша книга англійською мовою про кімнатне квітництво «Райський сад» (“The Garden of Eden”) вийшла у 1653 році. Рослинами стали прикрашати вітальні в заможних будинках. Для більшості населення кімнатні рослини стали доступними тільки в середині XIX століття. Сучасні ботаніки вже намагаються кардинально видозмінювати квіти, і в них це успішно виходить. Можливо, з часом сучасні способи також увійдуть в історію, де буде вказано, що кілька століть тому методом проб і помилок селекціонерам вдалося виростити якусь надзвичайну рослину.

Ключові слова: кімнатне квітництво, теплиці, оранжереї, садівництво, екзотичні рослини.

ВСТУП

Сьогодні складно уявити, що звичні всім фікуси та пеларгонії, які ростуть ледь не на кожному підвіконні, колись були екзотикою в будинках знаті. Згідно з дослідженнями, традиція вирощувати дерева у вазах зародилася ще в Стародавньому Єгипті, про що свідчать зображення, створені понад три тисячоліття тому. Чіткіших обрисів кімнатне квітництво набуло в XV столітті, яке було багате на великі географічні відкриття. Повертаючись із далеких подорожей, мореплавці незмінно привозили із собою насіння й частини рослин і навіть цілі рослини, щоб похвалитися чудасією на батьківщині. Клімат Європи був надто суворим для тропічної флори, тому єдиним способом

зберегти гостинець було домашнє утримання. Більшість популярних нині кімнатних квітів знайшла своє місце на підвіконнях Старого Світу саме таким чином.

Зрозуміло, що можливість продемонструвати заморську рослину мала не кожна родина, бо це був привілей вищого стану, символ розкоші та престижу. Господарі гордо представляли здивованим гостям прибульця з іншого континенту. Хоча бажання бути ближче до природи в даному випадку поступалося почуттям власної унікальності і переваги над іншими, необхідність створювати умови для виживання кімнатних квітів змушувала прислухатися до їхніх потреб. Згодом сформувалися нові знання про привезені культури, а екзотичними рослинами обзаводилося все більше будинків.

Популярними були оранжереї та зимові сади. Першопрохідцем у цій галузі став ботанік Альберт Магнус, який створив прообраз зимового саду в XIII столітті. Перші ж оранжереї (від англійського “orange” – «апельсин») були побудовані в 1599 році в Ботанічному саду Лейдена (Нідерланди). За 50 років «будинки помаранчевих» з’явилися і в Амстердамі, і в Ренті, а ось Париж обзавівся екзотичною теплицею лише до 1714 року.

Свого роду революцію здійснив винахід англійця Н. Ворда, який почав перевозити папороті та інші рослини, що вимагають високої вологості повітря, у скляних камерах. Якщо раніше приручити цих іноземців ніяк не вдавалося, то в «ящиках Ворда» (таку назву отримала конструкція в народі) вони почувалися чудово. Саме так у європейських будинках з’явилися папороті, бромелієві та орхідеї.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

У роботі використано методи теоретичного аналізу, порівняння, систематизації, узагальнення теоретичних спостережень.

РЕЗУЛЬТАТИ

Всесвітня історія становлення кімнатного квітникарства бере свій початок з глибокої давнини. Перші дані про декоративні рослини відносяться до 5–6 тисячоліття до нашої ери. За археологічними даними, починаючи з глибокої древності, люди використовували квіти для прикрашання храмів та палаців. Знайдено вази для квітів, що відносяться до бронзового віку.

Англійці та шотландці згадували у своїх працях про кімнатні рослини з XVII століття, а можливо, й раніше [13].

Перше чітке посилання на цю тему міститься в книзі під назвою “Floraes Paradise”, опублікованій вперше в 1608 році, а після смерті автора перевиданій зі змінами під назвою “The Garden of Eden”. Автор рекомендував приносити в приміщення горщики із солодким майораном, базиліком і розмарином, а також підвішувати до стелі різновиди гарбузів, щоб мухи не летіли на картини, написані маслом. У своєму есе про корисність і декоративність рослин він запропонував, щоб виноградні лози, абрикоси і сливи, що ростуть на зовнішній стіні будинку, росли у приміщенні та вилися по стелі.

Успіх цих перших спроб певною мірою залежав від наявності чи відсутності домашнього опалення. Можливо, це лише випадковість, але у той час збільшилось написання книг про тропічні та субтропічні рослини та їх вирощування в будинках, що збіглося з удосконаленням способів обігріву апельсинів і розробкою конструкцій більш

ранніх форм теплиць. У XVII–XVIII століттях опалення здійснювалося за допомогою надзвичайно складної системи згорнутих цегляних димоходів, що іноді проходили на відстань п'ятдесяти футів, усередині цегляних стін. Досить часто зустрічалася примітивна система опалення, коли клалося розпечене вугілля просто в отвір у підлозі. Даний метод був діючим в Оранжереї аптекарського саду в Челсі в 1684 році. Скляні дахи були вперше встановлені в Оранжереї в 1717 році, а експерименти щодо їх висоти та дизайну проводилися наприкінці XVIII століття в Англії та Шотландії. Однак реальний внесок був зроблений лише тоді, коли Т.А. Knight, один із перших президентів Лондонського садівничого товариства, опублікував свої статті про теплиці в *Horticultural Society Transactions* у 1809 році та про криволінійні конструкції в 1822 році. У своїх роботах він розглядав проблеми нахилу даху. Але, мабуть, головною проблемою цих перших теплиць було забезпечення їх не лише теплом, а й вентиляцією, циркуляцією теплого повітря та регулюванням вологості.

Перші спроби використання опалення гарячим повітрям були зроблені Dr. Anderson у 1802 році у теплиці в Айлворті [7; 18].

Жоден з видів опалення не виявився працездатним, оскільки повітря в одному випадку було надто сухим, а в іншому надто вологим.

Кілька років після цього будинки, що опалювалися печами, були в моді і широко використовувалися аж до сорокових років.

Системи опалення з використанням гарячої води вперше були представлені в Голландії Вільямом Аткінсоном з Паддінгтона в 1822 році. Проте Джон Клавдіус Лаудон, чий монументальні енциклопедії про всі можливі галузі садівництва та будівництва заповнили книжкові полиці XIX століття, стверджував, що такі системи вперше були застосовані у Франції в 1777 році М. Боннеменом і запроваджені у цій країні французьким емігрантом графом Каунтом Шабанесом в 1816 році в Сандридж Парк, Кент. Проте Лоудон визнав, що розробка Аткінсона була найуспішнішою, а його система гарячого водопостачання, яку інженери-садівники незабаром удосконалили та здешевили, зробила можливим дивовижне зростання теплиць, які варіювали від величезних 300-футових споруд до домашніх зимових садів будь-якого розміру та елегантних кімнат з підігрівом, у вікторіанських вітальнях для папоротей. Вікторіанці розвинули новий стиль використання скла як будівельного матеріалу, про що свідчать лондонські та провінційні продуктові ринки, залізничні станції та будівля Децимуса Бертон в Кью. Поштовхом до цього стало захоплення тепличними екзотами, що надходили в країну з тропіків і Сходу приблизно з кінця XVIII століття, а також необхідність створення сприятливих умов для їх вирощування. Оскільки методи опалення стали більш ефективними, то імпорт вимогливих у догляді рослин став більш швидким, тому тропічні рослини та вдосконалені оранжереї поширювалися неймовірно швидко. Джефрі Тейлор у своїй книзі "Some Nineteenth Century Gardeners" підрахував, що з 238 нових видів рослин, уперше завезених в Англію в 1845 році, лише близько 35 були витривалими, а всі інші були вибагливими та потребували вирощування в оранжереях. Ці рослини вимагали експертного керівництва у догляді за ними, а отже, на той час було написано багато посібників із садівництва, які були опубліковані починаючи з XVIII століття. Найцікавішою з ранніх публікацій є "Gardener's Pocket Dictionary" Джона Аберкромбі (1786 року), де описано кілька екзотичних дерев і кущів, що походять з Індії та інших тропічних і субтропічних країн і які на той час вирощувалися у великих оранжереях у цій країні. У публікації згадувалося п'ять

таких різновидів фікусів: фікус священний, фікус бенгальський, сикомор, фікус бенджаміна і звичайний – сучасна кімнатна рослина фікус карликовий, який тоді культивували як екзотичну рослину. Аберкромбі також описував Агаву американську як «особливу рослину, яка у наших тепличних колекціях є великою цікавинкою». Він також перерахував 25 сортів африканського алое, 41 сорт мезембріантеми, 4 юки і 2 сорти кротона. За цією книгою в 1789 році вийшов “The Hothouse Gardener”. Те, що Джон Аберкромбі писав про це, було ознакою популярності цієї теми. Він був одним із найпопулярніших садівників свого часу, а його головна праця “Every Man His Own Gardener”, опублікована в 1767 році, мала 16 видань до 1800 року і 24 видання до 1839 року [3; 16].

Важко сказати, що вплинуло на завзяття англійців кінця XVIII століття до тропічних екзотичних рослин. Спочатку ці рослини вважалися лише колекційним об’єктом. Можливо, це було поєднання нової літературної та естетичної моди та зростання інтересу до ботаніки та природничих наук, що збігалось з розквітом Індійської імперії, жагою досліджувати темний континент Африки чи болота Амазонки, що започаткувало і стимулювало надходження рослин із цих місць.

У 1793 році лорд Маккартні вирушив до Китаю, маючи при собі подарунки для імператора. З ним були два ботаніки, які повинні були відібрати нові рослини для приватних колекціонерів. Тоді колекціонуванням екзотичних рослин займалися лише аристократи, тому що саме вони могли вкладати у цей процес час та гроші і долати неабиякі труднощі задля збереження своїх нових екземплярів. Власниками перших теплиць, згаданих у “Tod’s Plans for Greenhouses” 1807 року, були графи Честерфілд, Ковентрі, герцог Бедфорд і маркіз Бландфорд [22].

Наприкінці першої чверті XIX століття оранжереї стали зразком смаку, ознакою елегантності та необхідністю для підтримки престижу зростаючого середнього класу. Хоча вони могли дозволити собі такі предмети розкоші та були готові платити за їх будівництво, більшість не знала, як їх утримувати. Цю проблему взяли вирішувати садівники. Чарльз Макінтош у 1838 році писав: «Здається, що автори здебільшого обмежилися задоволенням потреб великих і багатих, тоді як більш скромний і, безсумнівно, найчисельніший клас людей, тобто ті, хто культивують рослини, були залишені без вигоди від навчання». Він продовжував у своїх книгах описувати будівництво теплиць, оранжерей та печей. У 1824 році була опублікована книга “The Greenhouse Companion”. Зокрема, там говорилося: «Оранжерея, яка п’ятдесят років тому була розкішшю, яку нечасто можна було зустріти, тепер стала додатком до кожної вілли та багатьох міських резиденцій» [2; 9].

Важливо, що друга половина книги Лаудона мала назву “The Proper Treatment of Flowers in Rooms”, оскільки на той час багато рослин, які виростили в оранжереях, почали заповнювати холи та вітальні. У кімнатах з’являлися витривалі однорічники, які висаджували у горщики та прикрашали ними підвіконня. Практика садівництва ставала не лише ознакою елегантності, але й поважним хобі, яким могли займатися всі верстви населення. Лондонське садівниче товариство, засноване в 1803 році, яке згодом стало Королівським садівничим товариством, наслідували інші товариства майже в кожній провінції, місті і селищі. Відкривалося чимало розплідників, щоб задовольнити попит на рослини у горщиках.

Незважаючи на те, що продовжували публікуватися книги з навчання садівництву, незабаром з’явилися книги, які навчали квітковому смаку. У 1839 році аматор,

командир Джеймс Мангліс надрукував для своїх друзів невелику книжку під назвою “The Floral Calendar”, яка відображає захоплення типового англієця того часу садівництвом та рослинами загалом. У розділах книги розповідалося про рослини відкритого ґрунту. Був цікавий абзац із фізіології рослин, у якому в якості наукового факту стверджувалося, що рослини мають екскрементні виділення з коренів. Решта книги містила різноманітну інформацію про облаштування зимових садів, опалення теплиць, дизайн підставок для квітів, рекламу книг і патентованих горщиків для квітів, замітки про вирощування рослин, ілюстрації дизайнів підставок для рослин. Також книга включала списки насіння, де було й екзотичне тепличне насіння. Автор також ілюстрував невеликими ручними гравюрама чавунні пристрої для кріплення горщиків на підвіконнях, які, як стверджував автор, були необхідними для маленьких будинків із дуже маленькими вікнами [4; 19].

Цікавою була книга про рослини “Rustic Adornments for Homes of Taste” Ширлі Гібберда, вперше опублікована в 1856 році. Її мета була моральною та надихаючою: «...розширити коло домашніх захоплень, щоб прискорити спостереження...». На своїх сторінках автор постійно повторював, що смак і мораль – це майже синоніми: «Смак – це застосування до природи тієї самої здатності, яка в моралі дозволяє нам розрізнити правильне й неправильне» [11; 16].

Згодом детальну увагу колекціонерів привернули папороті. Їх висаджували у ящики – квіткові горщики із дзвониками, прикріпленими до ґрунту на краю горщика.

Вікторіанські підставки для квітів і рослин, або «жардиньери», вважається найбільш розумною ідеєю, яку ми можемо відродити та використовувати для демонстрації квітучих у горщиках гортензій, пеларгоній, азалій, бегоній, фуксій тощо. Балконні сади в цей час були популярними, оскільки з періоду Регентства чавунні балкони та веранди стали архітектурними елементами. Гібберд рекомендував прогулятися по Пікаділлі, де, як він записав, можна було знайти одні з найкращих зразків балконних садів і де ірландський плющ, аристолохія сифо, віргінська ліана та ампелопсис тристулковий були розміщені фестонами на широких фасадах. Серед рослин, рекомендованих Гіббердом для прикрашання вікон і приміщень, були агави, аралії, алое, драцени, ехеверії, фікус еластичний, а також багато різновидів пеларгоній, декоративних ліан і веронік. З часів Ширлі Гібберда і далі ентузіазм щодо кімнатних рослин продовжував зростати. Слід визнати, що вікторіанці любили різнокольорове листя і квіти, тому їх улюблений зимовий сад представляли бегонії, кротони, драцени, герані, еріки та камелії, а також пальми, які викликали романтичні асоціації [8].

Герань була улюбленою рослиною з XVII століття. В оранжереях можна було зустріти безліч гібридів усіх мислимих відтінків червоного й помаранчевого з величезним розмаїттям листя, які стояли в підставках для квітів, облицьованих кольоровою плиткою. Їхня популярність частково пояснювалася тим, що вони не були схильні до будь-яких хвороб, окрім нападу зеленої мошки, яку, за припущенням Макінтоша, можна було видалити шляхом застосування тютюнового диму, який видувається з фумігаційних міхів. На щастя, тепер нам на допомогу прийшла наука з дешевшими замінниками.

Пальми, які протягом тривалого часу використовувалися як мотиви для архітектурного декору, стали по-справжньому популярними лише у 1860 році. Звичайно, вони були завезені в цю країну до того, а їх поширення було обмеженим лише тому, що культура, як зауважив Лоудон, була «менш розповсюдженою». Макінтош стверджував, що найкращі види пальм у Європі в 1838 році вирощувалися в оранжереях графа

Танкервіля в Уолтоні-на-Темзі, де вони досягли вражаючого зростання. Той факт, що їх вирощувала лише аристократія, що вони були найбільшими з усіх екзотів за розміром, визначив їх як символ елегантності. Напевно, було важко не спробувати виростити добре відому рослину *Cycas circinalis*, особливо тому, що вона росте лише до 2–3 футів у висоту, або велику віялову пальму *Corypha umbraculifera*, яка, мабуть, була добре знайома солдатам королеви, які часто використовували її листя як притулок від спеки та тропічного дощу [20].

Поява таких пальм, як *Kentias* або *Howeas* з острова Lord Howe і особливо *Kentia forsteriana*, які процвітали в атмосфері готельних лаунжів і бальних залів, безумовно, спонукала до створення сотень вікторіанських пальмових кортів. Жодна дискусія про вікторіанські рослини не може бути повною без згадки кімнатної пальми, або аспідистри. Вона стала символом вікторіанського самовдоволення та комфорту.

Вважається, що папороті, плющі, індійський каучуконос та деякі пальми, бегонії і пеларгонії висаджували у кімнатах тому, що за часів газового освітлення це були чи не єдині рослини, які процвітали у випарах вугільного газу. Аспідистру не дарма називали чавунником. Насправді саме впровадження домашнього електричного освітлення та його загальне використання стимулювало, якщо не започаткувало, сучасну індустрію зрізаних квітів, бо небагато зрізаних квітів здатні витримувати пари газу, а найкращим прикладом є в'янення гвоздик за його присутності. І, мабуть, відносна дешевизна зрізаних квітів порівняно з рослинами в горщиках призвела до поширення цієї моди в країні [5; 8].

На цьому короткий історичний вступ треба закінчити. Смак до таких речей і до того, що Гібберд описав як «об'єднання природи та мистецтва в щасливому служінні людським симпатіям», майже повністю зник після першого десятиліття ХХ століття. Усе, що залишилося від цього союзу, – це рослини в горщиках у вікнах котеджів у селах і містечках, а також у деяких частинах лондонського Іст-Енду, готелю Palm, салону *Aspidistra* та сотні занедбаних зимових садів. До тридцятих років нашого століття строкатий лавр, аспідистра та бегонія стали провідними у словнику. У п'ятдесятих роках минулого століття з'явилися ознаки відродження смаку до кімнатних рослин і тих екзотів, які можуть вижити в наших умовах.

ВИСНОВКИ

Всесвітня історія створення кімнатного квітництва бере свій початок з глибокої давнини. Англійці та шотландці згадували у своїх працях про кімнатні рослини, починаючи з сімнадцятого століття. Поняття «кімнатна рослина» існує з моменту, коли людина кинула насіння в горщик із землею. Першими видатними колекціонерами рослин були солдати єгипетського фараона Тотмеса III (3,5 тис. років тому).

До найбільш поширених рослин, що використовувалися в озелененні інтер'єру в найдавніші часи, належать такі: акант (*Acanthus*), лотос (*Nelumbo*), папірус (*Cyperus papyrus*), хміль (*Humulus*), лавр (*Laurus*), виноградна лоза (*Vitis*), плющ (*Hedera*), дуб (*Quercus*).

Кімнатні рослини у приміщеннях покращують мікроклімат, виділяють леткі речовини (фітонциди), які згубно діють на хвороботворні мікроорганізми. Правильно підібрані та розміщені рослини позитивно впливають на людей, надають приміщенню своєрідного колориту і створюють комфорт.

Отже, з тих пір, як рослини почали вирощувати у будинках, минуло вже багато років. Одним до душі старі перевірені види, адже про догляд за ними відомо достатньо і отримати приголомшливий результат не так складно. Інші невпинно шукають екзотику в надії знайти спільну мову з природою. Що ж, сьогодні є набагато більше можливостей для транспортування та утримання, а отже, ми, як і раніше, можемо дивувати гостей рідкісними та незвичайними квітами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ануфрієва С.В. Енциклопедія рослин садових та кімнатних. Донецьк : ТОВ «Глорія Трейд», 2013. 224 с.
2. Барна М. Ботаніка. Терміни. Поняття. Персоналії. Київ : Академія, 1997. 271 с.
3. Білорусець Є.Ш., Гиль Л.С. Квітникарство захищеного ґрунту. Київ : Урожай, 1994. 222 с.
4. Бочелюк О.І. Кімнатне квітникарство в дошкільному закладі. Вид. 2-ге, доп. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2012. 240 с. + 12 с. вкл.
5. Бунін В.О. Квітникарство : довідник. Львів : Світ, 1994. 150 с.
6. Верзілін М. Подорож з домашніми рослинами. Київ, 1956. 335 с.
7. Ішук Л.П. Квітникарство : навчальний посібник. Біла Церква, 2014. 292 с.
8. Колесніченко О.В. Методичні рекомендації з розмноження деревних декоративних рослин ботанічного саду НУБіП України. Київ, 2008. 56 с.
9. Мусієнко М.М. Фізіологія рослин : підручник. Київ : Фітосоціоцентр, 2001. 392 с.
10. Святенко Ю.Б. Кімнатне квітникарство. Харків : Веста, 2009. 160 с.
11. Слепцов Ю.В. Гідропоніка : навчальний посібник. Київ : Урожай, 2006. 78 с.
12. Квітникарство закритого ґрунту: навчальний посібник / Ю.В. Слепцов, Б.Є. Якубенко, В.Д. Богданова, І.О. Поздняков, Р.В. Андрусик. Київ : Кондор, 2019. 186 с.
13. Степура А.В. Енциклопедія домашнього декоративного квітникарства: 5000 корисних порад фахівців. Донецьк : ТОВ ВКФ «БАО», 2004. 348 с.
14. Скоропад С.М. Подорож з кімнатними рослинами. *Біологія*. 2003. № 34. С. 20–23.
15. Черевченко Т.М. Довідник квітникаря-любителя. Київ : Урожай, 1994. 366 с.
16. A short history of the origins of the taste for indoor plants. URL:https://www-inexhibit-com.translate.google.com/case-studies/when-did-they-get-into-our-homes-abrief-history-of-houseplants/?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=ru&_x_tr_hl=ru&_x_tr_pto=sc (дата звернення: 31.03.2023).
17. Larson Roy A (2013). Introduction to Floriculture. United States: Elsevier Science.
18. H. Chris Wien. Floral Crop Production in High Tunnels. Hort Technology Jan 2009 19(1): 56-60. doi:10.21273/HORTSCI.19.1.56.
19. Sheldrake Jr.R., Boodley J.W. (1965, May). Plant growing in lightweight artificial mixes. In *Symposium on Vegetable Growing under Glass 4* (pp. 155–157).
20. Catherine Horwood, Potted History: The Story of Plants in the Home (London: Frances Lincoln, 2007).
21. Vitruvius, The Ten Books on Architecture, trans. Morris Hickey Morgan (Cambridge: Harvard University Press, 1914), 104–106.
22. Tovah Martin, Once Upon a Windowsill: A History of Indoor Plants (Portland, Oregon: Timber Press, 1988), 19–21.

REFERENCES

1. Anufrieva, S.V. (2013). Entsyclopedia of garden and indoor plants [Encyclopedia of garden and indoor plants]. Donetsk : TOV "Hloriia Treid" [in Ukrainian].

2. Barna, M. (1997) Botanika. Terminy. Poniattia. Personalii. [Botany. Terms. Concepts. Personalities.] K.: Akademiia [in Ukrainian].
3. Bilorusets, Ye.Sh., Hyl, L.S. i in. (1994) Kvitnykarstvo zakhyschenoho gruntu [Protected ground floriculture]. K.: Urozhai [in Ukrainian].
4. Bocheliuk, O.I. (2012) Kimnatne kvitnykarstvo v doshkilnomu zakladi [Indoor floriculture in preschool]. Vyd. 2-he, dop. Ternopil : Navchalna knyha – Bohdan [in Ukrainian].
5. Bunin, V. O. (1994) Kvitnykarstvo : dovidnyk [Floriculture : a reference book]. L. : Svit [in Ukrainian].
6. Verzilin, M. (1956) Podorozh z domashnimy roslynamy [Traveling with house plants]. K. [in Ukrainian].
7. Ishchuk, L. P. ta in. (2014) Kvitnykarstvo : navchalnyi posibnyk [Floriculture : a textbook]. Bila Tserkva [in Ukrainian].
8. Kolesnichenko, O.V. (2008) Metodychni rekomendatsii z rozmnozhennia derevnykh dekoratyvnykh roslyn botanichnoho sadu NUBiP Ukrainy [Methodical recommendations for the propagation of woody ornamental plants in the botanical garden of the NUBiP of Ukraine]. Kyiv [in Ukrainian].
9. Musiienko, M.M. (2001) Fiziolohiia roslyn : pidruchnyk [Plant physiology : textbook] Kyiv : Fitosotsiotsentr [in Ukrainian].
10. Sviatenko, Yu.B. (2009) Kimnatne kvitnykarstvo [Indoor floriculture]. Kh.: “Vesta” [in Ukrainian].
11. Sliptsov, Yu.V. (2006) Hidroponika. navch. posib. [Hydroponics]. K.: Urozhai [in Ukrainian].
12. Sliptsov, Yu.V., & Yakubenko, B.Ye., Bohdanova, V.D., Pozdniakov, I.O., & Andrusyk, R.V. (2019) Kvitnykarstvo zakrytoho gruntu: navch. posib. [Indoor floriculture] K.: Kondor [in Ukrainian].
13. Stepura, A. V. (2004) Entsyklopediia domashnoho dekoratyvnoho kvitnykarstva: 5000 korysnykh porad fakhivtsiv [Encyclopedia of home ornamental floriculture: 5000 useful tips from experts]. Donetsk: TOV VKF “BAO” [in Ukrainian].
14. Skoropad, S.M. (2003) Podorozh z kimnatnymi roslynamy. Biolohiia [Traveling with indoor plants] [in Ukrainian].
15. Cherevchenko, T.M. (1994) Dovidnyk kvitnykaria-liubytelia [Handbook of the amateur florist]. K.: Urozhai, [in Ukrainian].
16. A short history of the origins of the taste for indoor plants.URL:https://www-inexhibit-com.translate.google.com/case-studies/when-did-they-get-into-our-homes-a-brief-history-of-house-plants/?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=ru&_x_tr_hl=ru&_x_tr_pto=sc.
17. Larson, Roy A (2013). *Introduction to Floriculture*. United States: Elsevier Science.
18. H. Chris Wien. (2009) *Floral Crop Production in High Tunnels*. *Hort Technology Jan* doi:10.21273/HORTSCI.19.1.56.
19. Sheldrake, Jr, R., & Boodley, J. W. (1965, May). *Plant growing in lightweight artificial mixes*. In *Symposium on Vegetable Growing under Glass*.
20. Catherine Horwood. (2007) *Potted History: The Story of Plants in the Home*. London: Frances Lincoln.
21. Morris Hickey Morgan. (1914) *Vitruvius, the Ten Books on Architecture, trans*. Cambridge: Harvard University Press.
22. Tovah Martin. (1988) *Once Upon a Windowsill: A History of Indoor Plants*. Portland, Oregon: Timber Press.

ABSTRACT

INDOOR FLORICULTURE: THE WORLD HISTORY OF ORIGIN

The history of indoor floriculture dates back to ancient times. Already in Ancient Greece, temples and houses were decorated with both bouquets of wildflowers and flowers grown in flowerpots for the spring festival of Adonis. Images of potted plants have been preserved in ancient frescoes. In China, people knew how to grow bonsai more than a thousand years ago. Ancient manuscripts describe how to grow spicy plants in pots from seeds. The first winter garden in Europe was created in the 13th century by the outstanding gardener Albert Magnus in honor of the arrival of the Dutch King William in Cologne. Soon, all European monarchs began to build winter gardens. Such gardens were called greenhouses, as the most common plants in them were oranges. Initially, greenhouses had a purely utilitarian meaning: they grew exotic fruits and preserved tropical plants in winter, which decorated palace gardens in summer. Botanists of those times were tasked with bringing back new exotic plant species from expeditions. This not only led to the discovery of new plant species, but also contributed to the development of natural sciences. With the beginning of the era of great geographical discoveries, many previously unknown species of exotic plants came to Europe, and European botanists were able to study and describe new plant species. In the late eighteenth and early nineteenth centuries, the profession of a collector – a collector of plants unknown to science – became popular. Collectors traveled to different habitats of unknown plants and described them. The first book in English about indoor floriculture, *The Garden of Eden*, was published in 1653. Plants began to decorate living rooms in wealthy homes. For the majority of the population, indoor plants became available only in the middle of the XIX century. Modern botanists are already trying to radically modify flowers, and they are succeeding. Perhaps, over time, modern methods will also go down in history, where it will be indicated that several centuries ago, by trial and error, breeders managed to grow some extraordinary plant.

Key words: indoor floriculture, greenhouses, greenhouses, gardening, exotic plants.